

Skarpa by

Arkeologisk utredning för del av fastigheten Skarpnäcks gård 1:1,
Brännkyrka socken, Stockholms stad, Södermanland.

Kjell Andersson

Skarpa by

Arkeologisk utredning för del av fastigheten Skarpnäcks gård 1:1,
Brännkyrka socken, Stockholms stad, Södermanland.

© Arkeologistik AB
Redaktionell bearbetning: Göran Wertwein
© Lantmäteriet Medgivande R50303228_140002

Stockholm 2014

*Omslagsbild: Vy från norr över Tåtorpets gamla tomt (objekt 2).
Foto: Arkeologistik.*

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	8
Kulturmiljö	8
Syfte och metod	9
Resultat	9
Referenser	12
Arkiv	13
Administrativa uppgifter	13

Figurförteckning

Figur 1. Utredningsobjektens lägen markerade på Terrängkartan, skala 1:25 000.	6
Figur 2. Fornlämningar och objekt markerade på Fastighetskartan, skala 1:10 000.	7
Figur 3. Objekttabell.	7
Figur 4. Stensättningen RAÄ Brännkyrka 167:1 från väster.	9
Figur 5. Högen objekt 1 från norr.	10
Figur 6. Fornlämningar och objekt markerade på en karta över Skarpnäcks gård från 1756.	11
Figur 7. Fornlämningar och objekt markerade på en karta över Skarpnäcks gård från 1671.	11
Figur 8. Keramik från parstugans norra stuga.	12

Bilagor

Bilaga 1. Objektbeskrivningar.	15
Bilaga 2. Schaktplaner och schakttabeller.	17

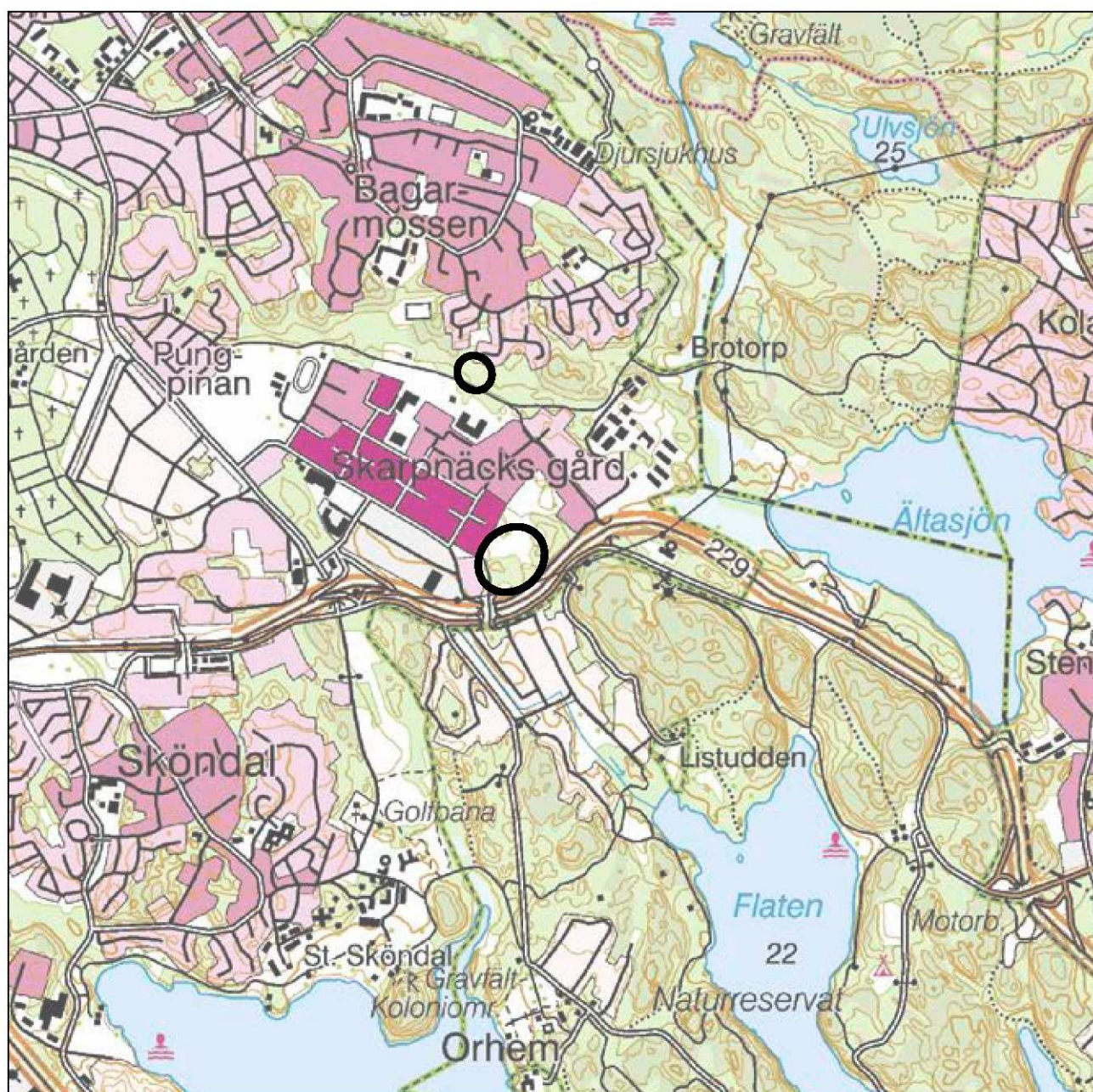

Fig 1. Utredningsobjektens läge markerade på Terrängkartan, skala 1:25 000.

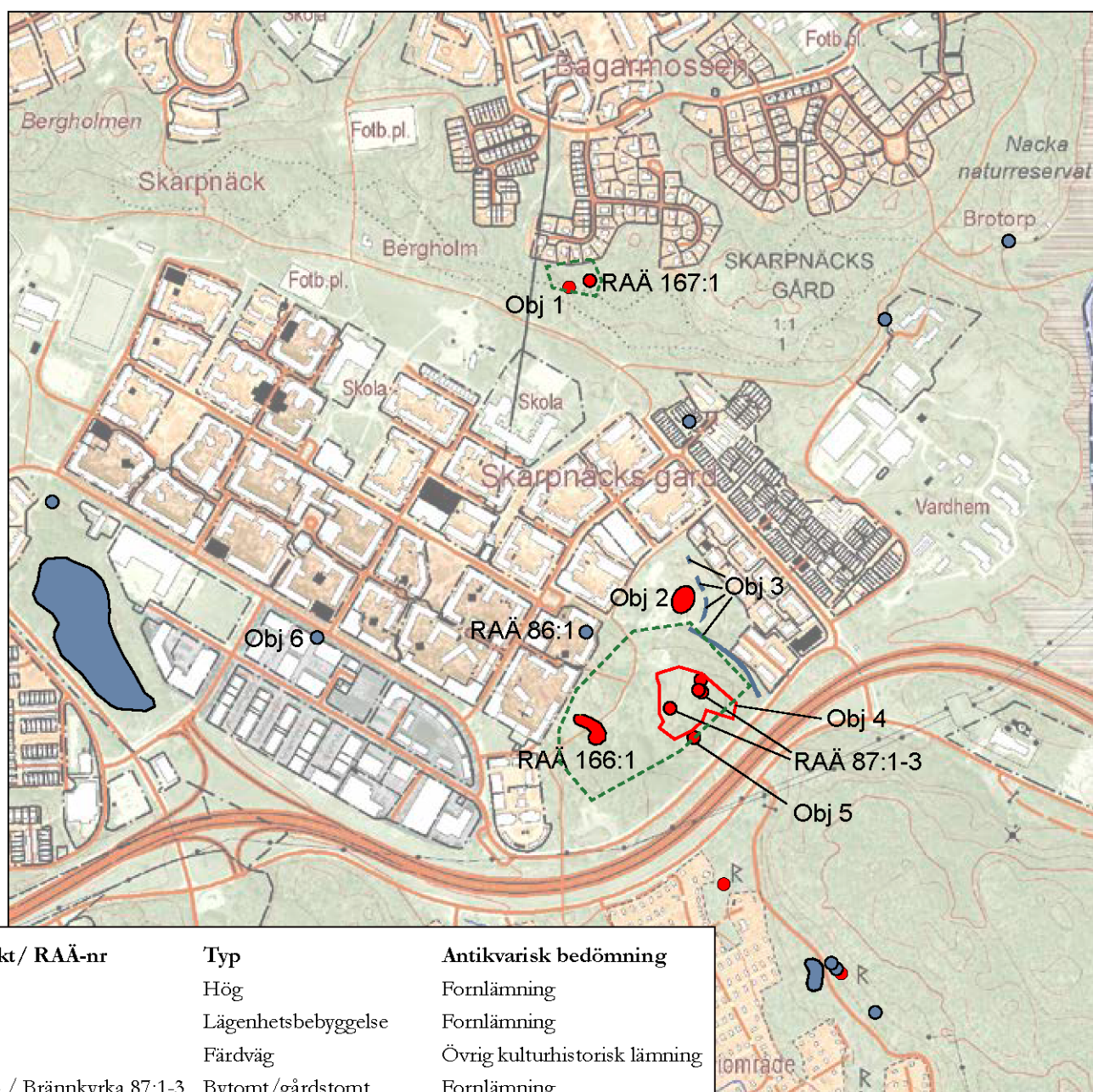

Fig 2. Fornlämningar och objekt markerade på Fastighetskartan, skala 1:10 000.

Blå markering är ÖKL. Röd markering är fornlämning. Grön streckad markering är utredningsområdet.

Objekt/ RAÄ-nr	Typ	Antikvarisk bedömning
Obj 1	Hög	Fornlämning
Obj 2	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning
Obj 3	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning
Obj 4 / Brännkyrka 87:1-3	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning
Obj 5	Husgrund, historisk tid	Fornlämning
Obj 6	Bytomt/gårdstomt	Uppgift om
Brännkyrka 86:1	Bytomt/gårdstomt	Uppgift om
Brännkyrka 166:1	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning
Brännkyrka 167:1	Stensättning	Fornlämning

Fig 3. Objekttabell.

Sammanfattning

Arkeologistik AB har under november 2014 genomfört en arkeologisk utredning inom stadsdelen Skarpnäcks i sydöstra Stockholm. Utredningens syfte var att klargöra fornlämningsstatusen för några registrerade lämningar inför en av Stockholms stad planerad utbyggnad av stadsdelen. De berörda fornlämningarna utgjordes dels av en osäker stensättning (RAÄ Brännkyrka 167:1), dels

av bebyggelselämningar av oklar ålder (RAÄ Brännkyrka 87:1 – 3 och Brännkyrka 166:1). Uppdragsgivare var Stockholms stad.

Lämningen RAÄ Brännkyrka 167:1 visades utgöra en stensättning med kantkedja och bedöms som en fornlämning. Bebyggelselämningarna har utifrån en karta

från 1671 visats utgöra lämningar efter *Skarpa by* på vars ägor säteriet *Skarpnäcks gård* bildades 1661. Skarpa, som under medeltiden var ett torp under Årsta, hade på 1600-talet utvecklats till en by med tre gårdar och ett torp. De berörda lämningarna härrör från två av byns gårdar och bedöms därför som fornlämningar. Lämningarna efter de övriga två gårdarna har idag utplånats av den moderna bostadsbebyggelsen i Skarpnäck (RAÄ Brännkyrka 86:1 samt objekt 6).

I samband med fältarbetet påträffades även tre tidigare oregistrerade lämningar i form av en gravhög (objekt 1), ett område med bebyggelselämningar (objekt 2) och en vägbank (objekt 3). Bebyggelselämningarna härrör från torpet *Tätorpet* som etablerades i början av 1600-talet, men då troligen på en plats längre väster ut, på platsen för den numera borttagna husgrunden RAÄ Brännkyrka 86:1. Det nu påträffade bebyggelseläget är belagt på en karta från 1756. Vägbanken löper i närmast nord-sydlig riktning strax öster om torplämningen och finns markerad på samma karta. Högen och bebyggelselämningarna bedöms som fornlämningar medan vägbanken bedöms som en övrig kulturhistorisk lämning.

De tidigare okända lämningarna som påträffades av en slump i samband med fältarbetet antyder att fler oregistrerade lämningar kan finnas inom de ännu obebyggda delarna av Skarpnäcks gård.

Bakgrund

Stockholms stad avser att undersöka möjligheterna att bebygga samt upprätta en detaljplan för bostadsbebyggelse inom Skarpnäcks gård 1:1. Inom planområdet finns flera kända lämningar registrerade i fornminnesregistret. Dessa utgörs av bebyggelselämningar (RAÄ Brännkyrka 87:1 – 3 och 166:1) samt en oklar stensättning (RAÄ Brännkyrka 167:1). Det råder oklarhet om dessa lämningar utgör fornlämning eller inte.

Länsstyrelsen har därför beslutat att en arkeologisk utredning enligt 2 kap 11 § KML ska utföras för att konstatera om lämningarna utgör fornlämning (Lst förfrågningsunderlag och beslut, dnr 4311-29787-2014). Arkeologistik AB utförde utredningen under november 2014. Uppdragsgivare var Stockholms stad, Exploateringskontoret.

Kulturmiljö

Skarpnäck är beläget ca 7,5 kilometer sydöst om Stockholms centrum och är en stadsdel som började byggas i början av 1980-talet. Namnet har stadsdelen fått från Skarpnäcks gård vars huvudbyggnader ännu finns kvar strax öster om den moderna stadsbebyggelsen. Skarpnäcks gård var ursprungligen ett säteri som bildades av grevinnan Sophia Maria De la Gardie 1661. Till grund för säteriet låg byn Skarpa som genom köp, arv och byten hade kommit i Tyresö gods ägor några år tidigare (Schönning 1996:3ff).

Skarpa omnämns i skriftliga källor tidigast på 1430-talet och utgjorde då ett torp under Årsta gods (SDHK 23212, SOFI). Vid mitten av 1500-talet hade Skarpa utvecklats till en by med ett frälsehemman, ett klosterhemman och ett frälsetorp (Schönning 1996:4) och då den första kartan över Skarpnäck upprättades 1671 hade byn utökats med ytterligare en gård (a.a:6). Cirka 80 år senare, då nästa karta över Skarpnäck upprättades, hade två av byns gårdar avhysts (LSA A12-18:1). Östergården fanns kvar ännu vid mitten av 1800-talet och Tätorpet in på 1930-talet, men ingen av gårdarna bedrev då längre något självständigt jordbruk. Gårdarnas bebyggelse användes istället som personalbostäder till Skarpnäcks gård (Gamla Skarpnäcks Vänner a).

Stockholms stad, som från och med sekelskiftet 1900 hade börjat köpa upp mark i ytterområdena för stadens framtida utbyggnad, köpte egendomarna 1922. Gården användes till en början som ålderdoms- och försörjningshem, men från 1944 som vård- och rehabiliteringsinstitut. Redan 1924 reserverades Skarpnäcksfältet som lantflygplats, men först vid andra världskrigets utbrott 1939 började landningsbanor att iordningställas. Fältet kom dock aldrig att användas som flygbas och istället flyttade Stockholms Segelflygklubb från Bromma till Skarpnäck 1943. Flygverksamheten pågick fram till 1980 då klubben flyttade vidare till Enköping (Schönning 1996:11ff).

Det finns relativt få kända förhistoriska lämningar i Skarpnäcks omedelbara närhet. Söder om Tyresövägen finns tre stensättningar från sannolikt järnåldern registrerade (RAÄ Brännkyrka 93:1 m fl, figur 2) och mellan Flaten och Ältasjön en fornborg (RAÄ Brännkyrka 92:1). Öster om Skarpnäck, intill Ältasjöns norra strand, finns ytterligare två stensättningar (RAÄ Nacka 17:1 och Nacka 22:1). Den osäkra stensättningen RAÄ Brännkyrka 167:1, som berördes av den aktuella utred-

ningen, är belägen strax norr om stadsbebyggelsen. Inom området finns i övrigt endast sentida bebyggelse lämningar (RAÄ Brännkyrka 86:1 m fl) och stridsvärn (RAÄ Brännkyrka 263:1-2) registrerade.

År 1981 fick Fastighetskontoret i Stockholm tillstånd att ta bort bebyggelse lämningarna RAÄ Brännkyrka 86:1 och 87:1-3 inför utbyggnaden av den nya stadsdelen (ATA 3001/81). Av dessa tycks dock endast husgrunden RAÄ Brännkyrka 87:1 ha blivit föremål för en arkeologisk undersökning genom Stockholms stadsmuseum (Biuw 1982). På platsen för husgrunden RAÄ Brännkyrka 86:1 finns idag ett hyreshus, medan de övriga lämningarna kvarligger.

Den undersökta husgrunden uppges i FMIS ha varit ca 9 x 6 meter stor, men enligt rapporten undersöktes endast ca 20 m² av denna (Biuw 1982). I husgrunden ingick ett 3,5 x 2 meter stort kallmurat spisorösa av 0,1 - 0,8 meter stora och mestadels kanthuggna stenar i två till tre skikt vilka var satta i ett sandlager som låg direkt på berg. Fyllningen i husgrunden i övrigt utgjordes av mörk mylla med rikligt med tegel och bruk. Vid undersökningen påträffades bl.a. keramik, varav enstaka kunde dateras till 1700-talet, porslin, kritpipsfragment, selterkrusfragment, glas, järnföremål, brynen och obrända ben (a.a.).

Syfte och metod

Syftet med utredningen var att fastställa statusen på lämningarna RAÄ Brännkyrka 87:1 – 3, Brännkyrka 166:1 och Brännkyrka 167:1.

Utredningen har innefattat arkiv- och kartstudier samt provundersökningar av anläggningar. Arkiv- och kartstudierna begränsades till Antikvarisk-topografiska arkivet, Fornminnesregistret/FMIS, Lantmäteriets digitala kartarkiv, Ortnamnsarkivet och Svenskt Diplomatariums huvudkartotek. Äldre kartografiskt material har delvis rektifierats. Provundersökningarna genomfördes med handredskap (fyllhacka och skärslev) genom avtorvning och provgropar. Lämningar och provgropar beskrevs i text och mättes in med en RTK-gps med

Fig 4. Stensättningen RAÄ Brännkyrka 167:1 från väster.
Foto: Arkeologistik.

en normal noggrannhet på 0,02 meter. Valda lämningar och fynd fotograferades. Fynden återdeponerades på fyndplatserna. Samtliga lämningar återställdes efter avslutad utredning.

I samband med fältfasen påträffades även tre tidigare oregistrerade objekt, varav en höglignande lämning (objekt 1), ett område med bebyggelse lämningar (objekt 2) samt en vägbank (objekt 3). Objektet mättes in med RTK-gps och beskrevs i text. Endast den höglignande lämningen provundersöktes.

Resultat

Inledningsvis besiktigades den osäkra stensättningen **RAÄ Brännkyrka 167:1** vilken visade sig utgöras av en ca 7 meter i diameter stor stensättning med kantkedja i västra delen. För säkerhets skull torvades en del av stensättningens västra del av varvid en vällagd packning av 0,2 – 0,4 meter stora stenar framkom (figur 4). **Stensättningen utgör en fornlämning.**

I samband med besiktningen påträffades även en **höglignande lämning (objekt 1, figur 2 och 5)** ca 30 meter sydväst om stensättningen. Då det är ovanligt med ensamliggande gravhögar provgrävas högen för att klargöra om det rörde sig om en fornlämning eller inte. Högen var ca 3,5 meter i diameter och 0,4 meter hög och beväxt med träd i västra delen. I högens östra del grävdes en ca 2 meter lång, 0,4 – 0,5 meter bred och

Fig 5. Högen objekt 1 från norr. Foto: Arkeologistik.

0,4 meter djup tranche. Mot botten av denna framkom en gles stenpackning, troligen delar av ett kärnröse, och i kanten till detta ett bränt ben varefter undersökningen avbröts och högen återställdes. **Högen utgör en forn-lämning.**

På vägen till nästa lämning som skulle utredningsgrävas (RAÄ Brännkyrka 87:1 – 3) noterades ett **spis-röse (objekt 2)** och en **vägbank (objekt 3)** på norra respektive södra sidan om en gång- och cykelväg vid skateboardparken i bostadsområdets östra del. Vid en noggrannare kontroll visade det sig finnas flera husgrunder i anslutning till spisröset och att vägbanken hade en vidare sträckning på bergryggen öster om bebyggelselämningarna. Efter rektifiering av en karta från 1756 (LSA A12-18:1, figur 6) har byggnadslämningarna visats utgöra lämningar efter torpet *Tätorpet*. Tätorpet etablerades i början av 1600-talet (Gamla Skarpnäcks Vänner, a), men låg då troligen på en plats något längre väster ut (se vidare nedan). **Objekt 2 bedöms som en forn-lämning.**

Vägbanken är totalt ca 220 meter lång, men är uppdelad i en ca 160 meter långt avsnitt i söder och tre kortare avsnitt i norr. Vägens norra delar löper på en bergrygg strax öster om lämningarna efter Tätorpet och sannolikt har själva berget ställvis fått tjäna som vägbana. Vägsträckningen finns tidigast belagd på den ovan nämnda kartan från 1756 (figur 6). **Objekt 3 bedöms som en övrig kulturhistorisk lämning.**

På kartan från 1756 finns även en bebyggelse med namnet Östergården markerad. Östergården utgjorde tillsammans med Tätorpet det som återstod av Skar-

pnäcks gård sedan säteriet Skarpnäcks gård hade etablerats knappt hundra år tidigare. Bebyggelselämningarna **RAÄ Brännkyrka 87:1 – 3** är alla belägna inom Östergårdens tomt så som den är markerad på kartan (**objekt 4**, figur 6) och utgör med all sannolikhet rester efter gårdens bebyggelse. Gårdsläget finns tidigast belagt på en karta från 1671 (figur 7). Den äldre kartan har inte återfunnits i digitala arkiv utan endast i form av ett fotografi på Skarpnäck trädgårdsstadsförenings webbplats. Enligt en figurtext till kartan på en annan webbplats (Gamla Skarpnäcks vänner, b) bevaras originalet i Riksarkivet och har beteckningen 4:8. Fotografiets låga upplösning gör kartan delvis

svårtolkad, men kvaliteten är tillräcklig för att klargöra var byns gårdar då var belägna. Av kartan framgår att även bebyggelselämningarna **RAÄ Brännkyrka 166:1** utgör rester efter en av byns gårdar (Västergården?), liksom husgrunden **RAÄ Brännkyrka 86:1** (Tätorpet?). Ytterligare en gård, som i beskrivningen till kartan benämns som *Skattegården Skarpa*, var belägen en bit nordväst om byns övriga gårdar (**objekt 6**).

Vid fältarbetet provgrävdes spisrösen RAÄ Brännkyrka 87:2 och 87:3 utan framgång i den meningen att de inte kunde ges någon närmare datering (se bilaga 2). I samband med arbetet registrerades och provgrävdes också lämningarna efter en ässja inom tomtens östra del. Vid fältarbetet registrerades ytterligare ett **spis-röse (objekt 5)** och som sannolikt utgör det spisröse (nr 2) som ursprungligen avsågs vid registreringen av RAÄ Brännkyrka 87 i Fornminnesregistret (jmf lägesuppgifter i registerboken). Spisröset är beläget strax söder om den markerade tomten för Östergården, men det förefaller troligt att även det har utgjort en del av Östergårdens bebyggelse vid någon tidpunkt. Spisröset provgrävdes inte.

RAÄ Brännkyrka 166:1 består av minst tre husgrunder varav en ca 15 x 6 meter stor parstuga, en ca 6 x 3 meter stor husgrund utan spisröse samt ett spisröse utan synlig grund. Vid utredningen grävdes provgropar intill spisröset och i parstugans norra stuga (bilaga 2). Vid spisröset framkom dock inget som kunde bidra till lämningens datering. I parstugan påträffades yngre dekoratör rödgods, bl.a. med hemring (figur 8), kritpipsfragment, glasfragment, järnföremål m.m. Fynden kan grovt dateras till 1700-talet.

Fig 6. Fornlämningar och objekt markerade på en karta över Skarpnäcks gård från 1756 (LSA A12-18:1).
© Lantmäteriet. Skala 1:5 000.

Fig 7. Fornlämningar och objekt markerade på en avfotograferad karta över Skarpnäcks gård från 1671 med läget för *Skarpa byen* markerad. Fotot har hämtats från Skarpnäcks trädgårdsförenings webbplats. Originalkartan förvaras enligt en annan webbplats (Gamla Skarpnäcks Vänner, b) på Riksarkivet. Skala 1:5 000.

Fig 8. Keramik från parstugans norra stuga. Foto: Arkeologistik.

Bebyggelselämningarna objekt 4/RAÄ Brännkyrka 87:1 – 3, objekt 5 och RAÄ Brännkyrka 166:1 bedöms utgöra forn-lämningar, medan objekt 6 och RAÄ Brännkyrka 86:1 bedöms som övriga kulturhistoriska lämningar (uppgift om).

De många tidigare oregistrerade lämningar som påträffades av en slump i samband med fältarbetet antyder att fler oregistrerade lämningar kan finnas inom de ännu obebyggda delarna av Skarpnäcks gård.

Referenser

Biuw, A. 1982. *Brännkyrka, Skarpnäck, Fornlämning 87*. Stockholms stadsmuseum. Arkeologisk rapport. (ATA 1763/82).

Gamla Skarpnäcks Vänner.

- a) <http://www.bagarmossen.org/skarpnack.htm>
- b) http://www.bagarmossen.org/skpnck/images/skarpa_by.pdf

Schönning, K. 1996. *Skarpnäck*. AB Stockholms hem. Stockholm.

Skarpnäcks trädgårdsstadsförening.

<http://www.skarpnack.org/genom-tiderna/fore-1923/historier-fore-tradgardsstaden/>

Arkiv

Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Riksantikvarieämbetet

Fornminnesregistret (FMIS), Riksantikvarieämbetet

Lantmäteristytrelsens arkiv (LSA), Lantmäteriet

Akt A12-18:1 Stockholms län, Brännkyrka socken, Skarpnäck, Jordutbrytning 1756

Ortnamnsarkivet, Institutet för språk och folkminnen

Stockholms stad och län : Skarpa : Brännkyrka socken: skarpa, ett torp under Årsta, 1432

Svenskt Diplomatariums huvudkartotek (SDHK), Riksarkivet

SDHK-nr 23212 : Skarpa, ett torp under Årsta gods, 1439

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	4311-29787-2014
Beslutsdatum	2014-10-28
Arkeologistik, projektnummer	AL 2014.55
Landskap	Södermanland
Kommun	Stockholms stad
Socken	(Brännkyrka)
Fastighet	Skarpnäcks gård 1:1
Fornlämning	Brännkyrka 87:1 – 3, 166:1 och 167:1
Uppdragsgivare	Stockholms stad, Exploateringskontoret
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
Fältarbete	4, 19 och 20 november 2014
Personal	Kjell Andersson, Göran Wertwein
Arkivmaterial	Inget arkivmaterial föreligger utöver denna rapport
Fynd	Inga fynd tillvaratogs

Bilaga 1. Objektbeskrivningar

Objekt/ RAÄ-nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
Objekt 1	Hög	Hög, rund, ca 3,5 m i diameter och 0,4 m hög. Övertorvad och beväxt med en stor tall och två unga ekar i västra delen. Belägen i skogsmark, ca 1 m S om skogsväg/stig (V-Ö). I anläggningens östra del grävdes en ca 2 m lång (N-S), 0,4 - 0,5 m bred och 0,4 m djup tranche i samband med utredningen. Fyllningen utgjordes av lös sandig mo. I botten framkom en gles stenpackning av 0,1 - 0,3 m stora stenar. I kanten av stenpackningen påträffades ett bränt ben varefter undersökningen avbröts och anläggningen återställdes.	Fornlämning
Objekt 2	Lägenhets-bebyggelse	Område med bebyggelselämningar, ca 40 x 20 m (N-S), med minst tre husgrunder och en husgrundsterrass (?). Lämningarna härrör från torpet Tåtorpet vars bebyggelseläge är belagt på kartor fr. o. m. 1756 (LMS A12-18:1). Torpet revs på 1930-talet.	Fornlämning
Objekt 3	Färdväg	Vägbank, ca 160 + 25 + 23 + 10 m lång (NNV-SSO) längs en ca 285 m lång sträcka. Vägbankens södra och längsta del är ca 4 - 5 m bred och 0,3 - 1 m hög och har en ställvis konkav yta. De norra delarna sträcker sig över en låg bergrygg där själva berget ställvis kan ha tjänat som vägbana. De olika delarna är här 3 - 4 m breda och 0,2 - 0,8 m höga. Vägen är tidigast belagd på en karta från 1756 (LMS A12-18:1).	Övrig kulturhistorisk lämning
Objekt 4 / Brännkyrka 87:1-3	Bytomt/ gårdstomt	Bytomt/gårdstomt, ca 100 x 50 m (NO-SV) stor. Tomt till <i>Östergården</i> enligt karta från 1756 (LMS A12-18:1). Bebyggelseläget är belagt även på en karta över Skarpnäcks gård med underliggande <i>Skarpa by</i> från 1671 (kartan förvaras enligt uppgift i Riksarkivet och har beteckningen 4:8). Inom tomtens är bebyggelselämningarna RAÄ Brännkyrka 87:1-3 belägna. Husgrunden Brännkyrka 87:1 undersöktes av Stockholms stadsmuseum 1981 varvid bl.a. keramik från 1700-talet påträffades (Biuw 1982). Inom gårdstomtens östra del påträffades även en ässjarest i samband med utredningen. Vid utredningen provgrävdes spisirösen och ässjaresten. Vid spisirösen framkom bl.a. raseringslager med tegel, men inga daterande fynd. I anslutning till ässjan påträffades sentida material i form av tegel, plan- och buteljglas, järnföremål, slagg och obrända ben.	Fornlämning
Objekt 5	Husgrund, historisk tid	Husgrund i form av ett spisfundament, ca 2,5 x 2 m (N-S) och 0,3 m högt av 0,4 - 0,5 m stora stenar. Övertorvad och beväxt med en enbuske. Beläget på berg. Anläggningen utgör sannolikt det brandmursröse (nr 2) som ursprungligen avsågs vid registreringen av RAÄ Brännkyrka 87. Vid andragångsinventeringen registrerades i stället två andra spisirösen (RAÄ Brännkyrka 87:2-3). Spisiröset är beläget strax utanför Skarpa Östergårds tomt som den är markerad på en karta från 1756 (se objekt 4), men det förefaller troligt att detta har utgjort en del av gårdens bebyggelse vid någon tidpunkt.	Fornlämning

Objekt 6	Bytomt/ gårdstomt	Läge för <i>Skattegården Skarpa</i> , en av gårdarna i <i>Skarpa by</i> , enligt en karta över Skarpnäcks gård från 1671 (kartan förvaras enligt uppgift i Riksarkivet och har beteckningen 4:8). Gården var avhyst då nästa karta över Skarpnäcks gård upprättades 1756 (LMS A12-18:1).	Uppgift om
Brännkyrka 86:1	Bytomt/ gårdstomt	<p><i>Beskrivning i FMIS: Husgrund från sen tid, rektangulär, ca 6x3,5 m (SÖ-NV), med brandmursrest av gråsten och tegelskärvor i NV hörnet. Övertorvad. Beväxt med några enbuskar.</i></p> <p>Plats för en av Skarpa bys fyra gårdar enligt en karta över Skarpnäcks gård från 1671 (kartan förvaras enligt uppgift i Riksarkivet och har beteckningen 4:8). Möjligen ett äldre läge för torpet Tåtorpet (jfr objekt 2) som etablerades på byns mark 1607 eller 1609. Gårdsläget var övergivet då nästa karta över Skarpnäcks gård upprättades 1756 (A12-18:1).</p>	Uppgift om
Brännkyrka 166:1	Bytomt/ gårdstomt	<p><i>Beskrivning i FMIS: Område med bebyggelselämningar 50 x 30 m (NV-SÖ) bestående av 3 skorstensrösen, ca 3-4 m diam och 0,3-0,5 m h. Övertorvade med i ytan skarpkantade sten, 0,2 m st och tegelflis.</i></p> <p>Inom området finns minst tre husgrunder, varav en ca 15 x 6 m (N-S) stor parstuga (A3), ett ca 2 m i diam stort och 0,3 - 0,4 m högt spisröse (A1) och en ca 6 x 3 m (NNV-SSÖ) stor husgrund utan spisröse (A2). Vid provgrävning i parstugans norra stuga framkom bl.a. yngre rödgods, fajans, kritpipsfragment och planglas. Bebyggelselämningarna härrör från en av <i>Skarpa bys</i> gårdar enligt en karta över Skarpnäcks gård från 1671 (kartan förvaras enligt uppgift i Riksarkivet och har beteckningen 4:8). Gården var avhyst då nästa karta över Skarpnäcks gård upprättades 1756 (LMS A12-18:1).</p>	Fornlämning
Brännkyrka 167:1	Stensättning	<p><i>Beskrivning i FMIS: Stensättning (?) närmast rund 5,5 m diam och 0,1-0,3 m h. Delvis övermossad fyllning av 0,1-0,6 m st stenar i mitten en oval grop 3x2 m (ÖNÖ-VSV). Omplockad yta. Flera stenar urfallna. Osäker p.g.a. sitt läge nära bebyggelse - röjningssten? Beväxt med lövsly i kanten.</i></p> <p>Stensättning, rund, ca 7 m i diameter och 0,2 - 0,3 m hög. Övertorvad med rikligt med 0,2 - 0,6 m stora stenar synliga i ytan. Kantkedja av 0,3 - 0,5 m stora stenar i västra delen. I östra delen är en ca 1,6 x 1,3 m (VSV-ÖNÖ) stor och 0,3 m djup grop. Beväxt med unga ekar i V delen och Ö kanten. I V kanten är en stor tall.</p>	Fornlämning

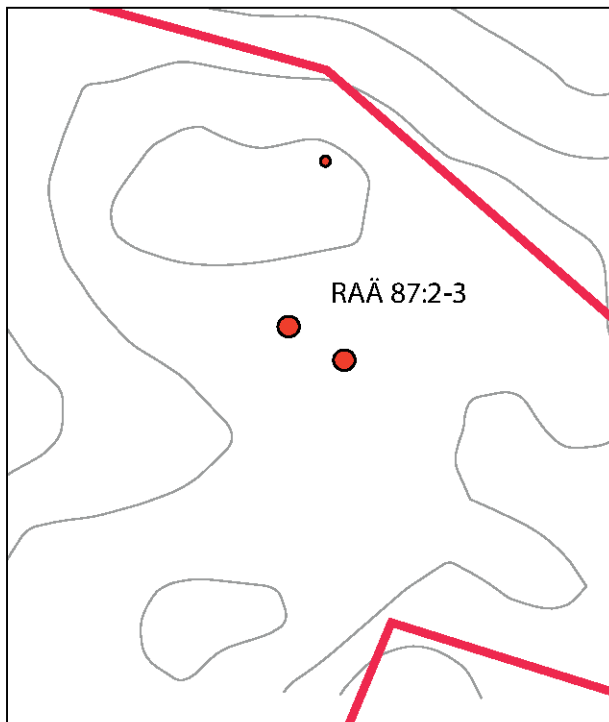
Bilaga 2. Schaktplaner och schakttabeller

RAÄ
Brännkyrka
87:1-3

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
S1	1 x 0,7	0,3	Provgrop intill spiströset A2. Under torven framkom ett raseringslager av sotig mylla med rikligt med tegel samt lite trärester. Under raseringslagret fanns ett tunt jordlager ovan berg. Endast ett bränt benfragment påträffades.
S2	1,8 x 0,9	0,2	Provgrop intill spiströset A2. Fyllning som S1. I gropen påträffades ett buteljglasfragment och en smidd spik.
S3	1,1 x 0,5 - 0,7	0,15	Provgrop intill spiströset A2. Fyllning av sotig mylla med enstaka tegel. Botten av morän/berg.
S4	1 x 0,8	0,2	Provgrop intill spiströset A3. Fyllning av sotig mylla med enstaka tegelfragment. Ytligt i gropen påträffades modernt buteljglas.
S5	0,5 x 0,5	0,15	Provgrop intill spiströset A3. Fyllning som S4. Inga fynd.
S6	2,6 x 0,3	0,1	Avtorvad och delvis rensad yta runt om ässjalämningen A1. Fyllning av kraftigt sotig mylla med inslag av tegel, planglas, buteljglas, tråddragen spik, plåtband, järnfragment, slagg samt ett obränt ben.

RAÄ
Brännkyrka
166:1

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
S1	0,5 x 0,5	0,2	Provgrop i SV kanten av spiströset A1. Fyllning av grå myllig mo med enstaka tegel och 0,05 m stora stenar. Botten av berg. Inga fynd.
S2	0,7 x 0,6	0,05 - 0,25	Provgrop i V kanten av spiströset A1. Fyllning av grå myllig mo. I gropkanten framkom ett tydligt fundament av 0,15 - 0,2 m stora stenar. Intill fundamentet framkom rikligt med fragment av ålderdomligt tegel. Botten av berg. Inga fynd.
S3	0,9 x 0,7	0,2	Provgrop NÖ om spiströse A1. Fyllning av sotig mylla med enstaka tegelfragment. Botten av berg.
S4	1,6 x 1	0,25	Provgrop SÖ om spiströse A1. Fyllning av sotig myllig mo ovan berg. I fyllningen påträffades ett tegelfragment.
S5	0,5 x 0,5	0,25	Provgrop i norra stugan i husgrunden A3. En ca 1 x 1 m stor yta torvades av, men endast ena hörnet av denna grävdes. Den grävda delen grävdes inte heller i botten. Fyllningen utgjordes mörk myllig jord. I fyllningen förekom relativt rikligt med tegel samt enstaka fragment glaserat yngre rödgods, fajans, kritpipsfragment (skaftdelar), grönt planglas och obrända djurben. Mot botten framkom stora kolstycken.
S6	0,5 x 0,5	0,3	Provgrop i norra stugan i husgrunden A3. En ca 1 x 1 m stor yta torvades av, men endast ena hörnet av denna grävdes. Den grävda delen grävdes inte heller i botten. Fyllningen utgjordes mörk myllig jord. I fyllningen påträffades glaserat yngre rödgods, smidda spikar och en halv hästsko. Mot botten framkom relativt rikligt med tegel och kolstycken.

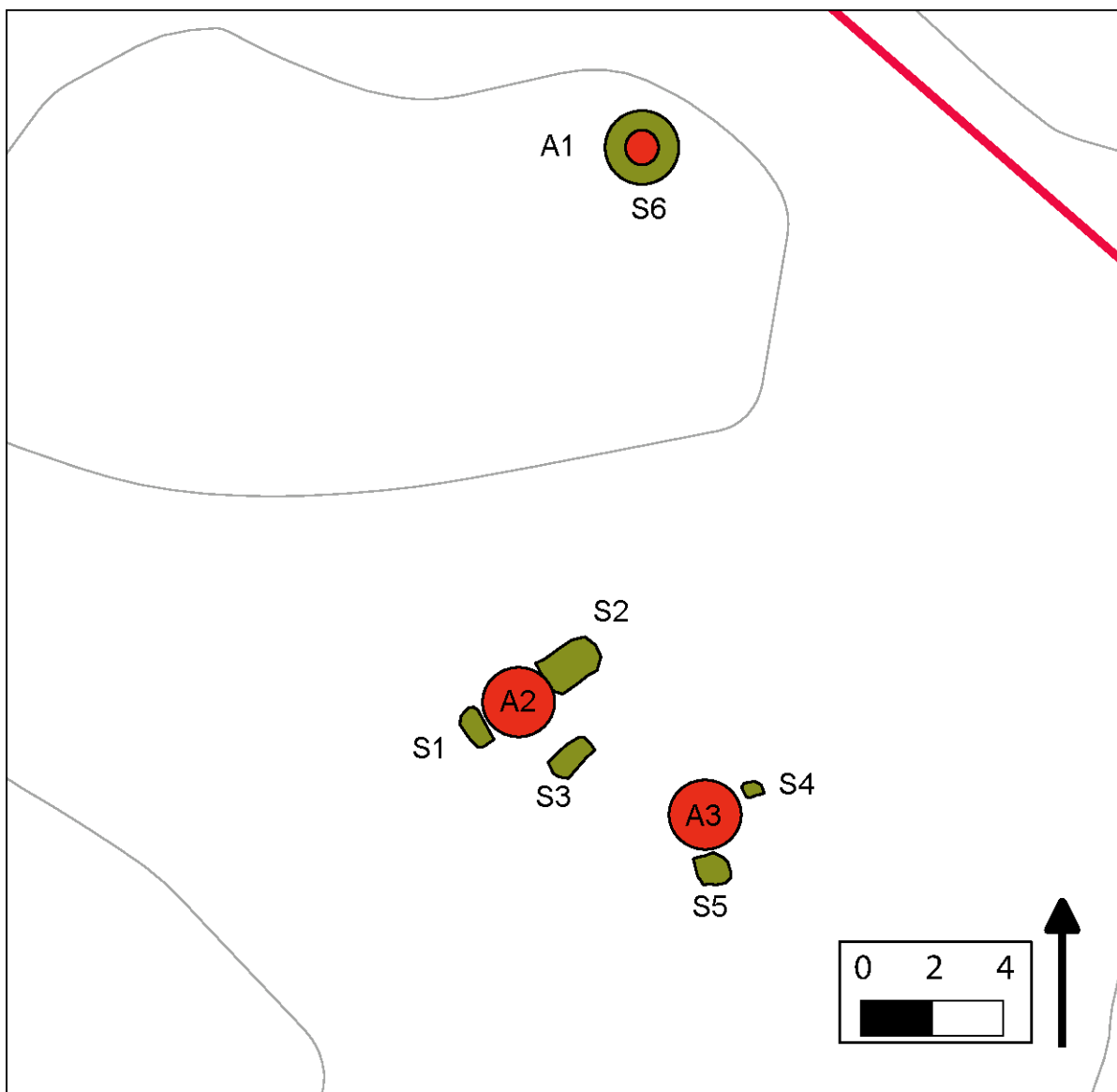
RAÄ 87:2-3

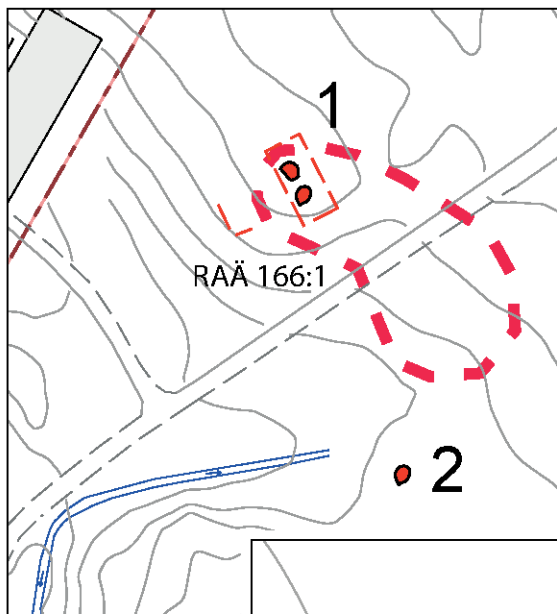
Schaktplan 1 , skala 1:200

Röd linje: Bytomt objekt 4

Röd punkter: Spisrösen

Gröna markeringar: schakt/gropar

RAÄ 166:1

Schaktplaner 1 och 2, skala 1:200

Röda markeringar: spisirösen och husgrunder

Gröna markeringar: schakt/gropar

